15.6.2026 170/03.06.03/2026

Ympäristöministeriö
kirjaamo.ym@gov.fi

Lausuntopyyntönne 25.5.2026 Dnro VN/14828/2026-YM-2 sekä kuulutus valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkistuksesta.

Lausunto alueidenkäyttötavoitteiden tarkistuksesta, kuulutus ja osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta

Ympäristöministeriö on käynnistänyt valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden (VAT) tarkistuksen. Tarkistettavana on valtioneuvoston vuonna 2017 tekemä päätös valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista. **Tarkistus on rajattu ja koskee erityisesti energiajärjestelmän muutokseen liittyviä kysymyksiä.** Uusiutuvan energian lisääntyminen ja sähköistyminen korostavat energiajärjestelmän toimintavarmuuden merkitystä. Tarkistus kohdistuu siis rajattuun teemaan, eikä kyse ole valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden kokonaisuudistuksesta.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ovat osa alueidenkäyttölain mukaista alueidenkäytön suunnittelujärjestelmää, ja niiden avulla valtioneuvosto linjaa alueidenkäyttöä valtakunnallisesti merkittävissä kysymyksissä. Valmistelu perustuu valtioneuvoston kehysriihessä tehtyyn linjaukseen, jonka mukaan energiajärjestelmän toimintavarmuutta vahvistetaan lisäämällä säätövoiman ja energian varastoinnin edellytyksiä tukevia velvoitteita valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin. Tarkistukseen sovelletaan lakia viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista (SOVA-laki). Tarkistuksen vaikutuksia arvioidaan tekemällä ympäristöarviointi ja laatimalla ympäristöselostus.

Tarkistus kohdistuu vuoden 2017 VAT-päätökseen siltä osin kuin se koskee:
- Energiajärjestelmän joustoa, säätövoimaa ja energian varastointia
- Valtakunnallisesti merkittävien energiaratkaisujen alueidenkäytöllisiä edellytyksiä
- Sähkön toimitus- ja huoltovarmuuden huomioon ottamista alueidenkäytössä

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto lausuu osallistumis- ja arviointisuunnitelma seuraavaa:

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ovat joiltakin osin edelleen hyvin ajan tasalla samaan aikaan kun monissa teemoissa on nähty tarkistamistarpeita. Ympäristöministeriö on laatinut vuonna 2025 ajantasaisuuden selvityksen, jossa asiaan on paneuduttu jo paljon. Selvityksen mukaan muutostarpeet liittyvät erityisesti kolmoissiirtymään, eli ilmastonmuutokseen, luonnon monimuotoisuuteen sekä luonnon saastumiseen, sekä huoltovarmuuteen, kokonaisturvallisuuteen, puhtaaseen siirtymään, aluerakenteen eriytymiseen sekä taloudellisuuteen.

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto näkee, että erityisesti geopoliittisen tilanteen muuttuminen, energiamurros ja puhdas siirtymä ovat jo muuttaneet ja muuttavat alueidenkäytön toimintaympäristöä. Rajan sulkeutuminen on vaikuttanut erityisen voimakkaasti Itäiseen Suomeen mukaan lukien Pohjois-Karjalaan. Rajan sulkeutumisella

on luonnollisesti ollut negatiiviset vaikutukset alueidenkäyttöön aluetalouden menetettyjen virtojen ja investointien myötä.

Samaan aikaan energiamurroksen ja puhtaan siirtymän investointien edistämisen kautta energiansiirtoverkko on muodostunut pullonkaulaksi. Tätä onneksi ollaan nyt helpottamassa vuodenvaihteessa käynnistyneessä Fingridin 400 kV kantaverkkohankkeessa Joroisten Huutokoskelta Kontiolahdelle. Käynnistyneen ”piston” lisäksi maakunta pitää saattaa rengasverkkoon, joten 400 kV kantaverkon ulottaminen maakunnan läpi pohjois - eteläsuunnassa hyväksytyn maakuntakaavan mukaisesti on keskeinen osa välittömästi tarvittavia kansallisia ratkaisuja. Vahvan kantaverkon ulottaminen myös Itäisimpään Suomeen elinkeinoelämän kehittymisen ja investointien mahdollistamiseksi on jo kansallisen aluerakenteen tasapainoisuuden ja alueiden välisen tasa-arvoisuuden kannalta ensiarvoisen tärkeää. Samalla uusi vahvistettu kantaverkko linkittäisi Pohjois-Karjalankin osaksi valtakunnallisesti vahvaa energiansiirtoverkkoa ja muodostaisi samalla yhden vaihtoehtoisen energiansiirtoväylän pohjoisen ja etelän välillä parantaen energiahuoltovarmuutta.

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto näkisi valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden vaativan kokonaisvaltaisempaa tarkistusta kuin pelkästään energiajärjestelmän muutokseen liittyviä kysymyksiä. Mikäli kuitenkin tarkistuksessa edetään nyt esitetyn kaltaisesti, niin Pohjois-Karjalan maakuntaliitto esittää muutamia huomioon otettavia kysymyksiä. Maakuntaliitto korostaa, että VAT uudistuksessa on tärkeä painottaa, että VAT ohjaa nimenoman **valtakunnallisesti merkittäviä kysymyksiä**. Samoin tarkistuksessa on tärkeä huomioida, että esitettävät tavoitteet ja toimenpiteet **tulisivat olla mahdollisimman konkreettisia.**

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ovat merkittävä työkalu ohjaamaan ja linjaamaan valtakunnallisesti merkittävien energiaratkaisujen alueidenkäytöllisiä edellytyksiä. Valtakunnallisen energiahuollon ja huoltovarmuuden turvaaminen edellyttää kriittisten siirtoinfrastruktuurien, kuten kantaverkon voimajohtojen ja kaasuputkien, huomioimista alueidenkäytön suunnittelussa ja kaavoituksessa. Pohjois-Karjalan maakuntaliitto näkee tärkeänä, että VAT tarkistuksessa energiaratkaisujen osalta korostetaan maakuntakaavojen roolia. Erilaisten valtakunnallisesti merkittävien linjausten ja alueiden toteutumismahdollisuudet varmistetaan nimenomaan maakuntakaavoissa, joissa esimerkiksi voimajohtoalueille osoitetaan tarvittavat tilavaraukset ja maankäytön rajoitukset. Sähkön toimitus- ja huoltovarmuus VAT tarkistuksessa tulisi myös selkeästi sanoittaa, että huoltovarmuus tarkoittaa vahvoja ja rengasreitein turvattuja kantaverkkoyhteyksiä kaikkiin maakuntiin, ja asettaa siitä tavoitteita VAT tarkistukseen.

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto

Maakuntahallitus

Lisätietoja:
Pasi Pitkänen, suunnittelujohtaja
etunimi.sukunimi@pohjois-karjala.fi
puh. 0400 832 572

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu. Voitte tarkastaa allekirjoituksen oikeellisuuden kirjaamosta.